

ZABAWY I ĆWICZENIA LOGOPEDYCZNE

Dobra artykulacja polega na czystym, wyraźnym, dokładnym i swobodnym wymawianiu wszystkich głosek języka polskiego. Każda z nich wymaga odpowiedniego ukształtowania rezonatora, tj. właściwego położenia języka, podniebienia miękkiego, stopnia opuszczenia szczęki dolnej oraz ułożenia warg. Koordynacja tych elementów daje efekt w postaci głoski. Tak więc zanim przystąpimy do zadań doskonalących wymowę głosek, należy najpierw usprawnić działanie narządów mowy tak, aby były w stanie prawidłowo je wymawiać.

Ćwiczenia usprawniające to:

- ćwiczenia **warg i policzków**
- ćwiczenia **języka**
- ćwiczenia **podniebienia**
- ćwiczenia **szczęki dolnej**

Ponieważ dzieci przedszkolne i wczesnoszkolne są w tzw. **wieku zabawy**, więc ćwiczenia usprawniające również powinny być prowadzone w formie zabawy, która daje znacznie lepsze efekty niż nauka i przymus.

ZABAWY I ĆWICZENIA WARG I POLICZKÓW

Minki – naśladowanie min:

wesołej - płaskie wargi, rozciągnięte od ucha do ucha, uśmiech szeroki, **smutnej** - podkówka z warg, **obrażonej** - wargi nadęte, **zdenerwowanej** - wargi wąskie.

Całuski - przesyłanie całusków, wargi wysunięte do przodu, cmokanie.

Rybka - wysuwanie warg do przodu i rozszerzanie na końcu jak u ryb.

Zły pies – naśladowanie złego psa, unoszenie górnej wargi, wyszczerzanie zębów, warczenie psa.

Gorąca zupa – chłodzenie wargami zupy.

Echo - dobitne wymawianie za nauczycielem samogłosek a, o, e, i, u, y

Kotki – dziecko robi pyszczek (wargi do przodu) i przesuwa pyszczkiem w prawą i w lewą stronę. Kotek ma wąsy i nimi porusza (między wargami dziecko trzyma słomkę). Kot ziewa, oblizuje się itp.

Masaż warg - nagryzanie zębami wargi dolnej, potem górnej.

Baloniki - nabranie powietrza i zatrzymanie go w wydętych policzkach, przesuwanie powietrza z jednego policzka do drugiego, balon pękł - dziecko palcami uderza w policzki.

Zajęczy pyszczek – wciąganie policzków do jamy ustnej.

Motorek - parskanie wargami, naśladowanie odgłosu motoru, traktora.

Wzywanie pomocy - wyraźne wymawianie samogłosek w parach: e-o - naśladowanie karetki pogotowia, i-u - naśladowanie policji, e-u - naśladowanie straży pożarnej.

ZABAWY I ĆWICZENIA JĘZYKA

Kotki - kotek pije mleko (szybkie ruchy języka w przód i w tył, kotek oblizuje się (czubek języka okrąża szeroko otwarte wargi).

Zmęczony piesek - dzieci naśladowują pieska, który głośno oddycha i język ma mocno wysunięty na brodę. **Sięgnij jak najdalej** - kierowanie języka do nosa, do brody, w prawą i w lewą stronę.

Szczoteczka - język to szczoteczka do zębów, która po kolei czyści zęby górne od strony zewnętrznej i wewnętrznej, a następnie zęby dolne z obu stron. W trakcie zabawy naśladowujemy **plukanie buzi** wodą - powietrze z jednego policzka przechodzi do drugiego itp.

Język na defiladzie - język maszeruje jak żołnierz:

na raz - czubek języka na dolną wargę,

na dwa - czubek języka do prawego kącika ust,

na trzy - czubek języka na górną wargę,

na cztery - czubek języka do lewego kącika ust.

Cyrkowiec - język próbuje wykonać różne sztuczki np.

górkę - czubek języka oparty o dolne zęby, środek się wybrzusza, **rurkę** - przez którą można wdychać lub wydychać powietrze, **szpilkę** - układanie wąskiego języka, **wahadelko** - przesuwaniem językiem do kącików ust w stronę prawą i lewą, język nie dotyka warg.

Łyzeczka - unoszenie przodu i boków języka,

Łopatka - wysuwanie płaskiego i szerokiego języka, itp.

Koniki - czubek języka uderza o podniebienie i opada na dół. Raz konik idzie wolno, to biegnie, parska, śmieje się iha, iha.

Żabka - dziecko z talerzyka zbiera płatki kukurydziane za pomocą czubka języka, stara się wyciągnąć długi język, jak u żaby.

Język masażysta - czubek języka masuje delikatnie podniebienie, dziąsła na górze i dole, wargi, policzki od środka, próbuje rysować kreseczki, kółeczka.

ZABAWY I ĆWICZENIA PODNIEBIENIA MIĘKIEGO

Zabawa z wykorzystaniem **bajeczki logopedycznej „Chory Tomek”**:

Tomek bardzo źle się czuł i zachorował. Chłopiec był kapryśny, nie chciał jeść, był senny i bardzo kaszłał (naśladowanie **ziewania** przy nisko opuszczonej szczęce dolnej, **kaszel z językiem daleko wysuniętym** do przodu). Mamusia wezwała pogotowie (eo, eo, au, au). Przyjechała pani doktor i zaleciła Tomkowi **plukanie** gardła, **polykanie** tabletek, **picie** syropu (naśladowanie tych czynności) oraz inhalacje (zaciskanie na przemian dziurek nosa i wolne oddychanie). Chłopiec bardzo zmęczony, **ziewa** i zasypia. Podczas spania **chrapie** (na wdechu i wydechu).

Nadmuchiwanie baloników.

Puszczanie baniek mydlanych.

Echo - powtarzanie sylab: ka, ko, ke, ku, ky, ki, ką, kę; ak, ok, ek, uk, yk, ik, ąk, ęk; aka, oko, eke, uku, yky, iki; tak samo z głoską „g”. Głębokie **oddychanie ustami** przy zaciśniętych nozdrzach. Głębokie **oddychanie nosem** przy zamkniętych ustach.

ZABAWY I ĆWICZENIA SZCZĘKI DOLNEJ

Naśladowanie **ziewania**.

Wąchanie kwiatów - duży wdech nosem i wydech ustami z jednoczesnym wymawianiem głoski **aaa** (jako zachwyt), **ooo** (jako zdziwienie).

Chwytnie górnej wargi dolnymi zębami.

Opuszczanie i unoszenia dolnej szczęki. Wymawianie szerokiego **a** i przechodzenie do wymawiania **a** połączonego z głoską **s** (aaas).

Ruchy szczęki dolnej w prawo i w lewo przy wargach rozchylonych i zamkniętych.

Głęboki wdech nosem i wydech ustami z jednoczesną wymową głoski **a**, tak samo z wymową głoski **o**.

Literatura:

A. Balejko, *Jak usuwać wady mowy*, Białystok 1992.

G. Demel, *Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola*, Warszawa 1994.

I. Styczek, *Logopedia*, PWN, Warszawa 1983.